

ACTA SYNODALIA
SACROSANCTI CONCILII
OECUMENICI VATICANI II

Schema “De institutione sacerdotali”

Intervento di Mons. Giocondo M. Grotti

ACTA SYNODALIA
SACROSANCTI CONCILII
OECUMENICI VATICANI II

VOLUMEN III
PERIODUS TERTIA

PARS VIII
CONGREGATIONES GENERALES CXXIII-CXXVII
SESSIO PUBLICA V

TYPIS POLYGLOTTIS VATICANIS
MCMLXXVI

28

REV. MUS P. D. IUCUNDUS M. GROTTI

Praelatus null. Acrensis et Puruensis

I. *Animadversiones generales*. 1. Non est clarum an « Institutio » sacerdotes non tantum saeculares, sed et regulares respiciat: quod certe esse deberet, cum omnes aequaliter sint sacerdotes; ideoque, sub sacerdotali respectu, aequaliter aut valde similiter instituendi. Si ita est, aptari, scilicet compleri, debet textus Prologi et I.

2. Fortasse legendum est Concilium nostrum ter saltem de sacerdotibus agere: in capite peculiari de Ecclesia, in « De sacerdotibus », hic in « De institutione sacerdotali ». Nonne melius fuisset aut esset, haec omnia accurate iterum perpendere atque forsitan ad unitatem, scilicet ad unum caput, re-

digere? Forsan vitarentur repetitiones et expositio magis completa et ordinata, ideoque et efficacior evaderet.

3. Fortasse, immo, non incongruum foret si tota haec de Presbyteris materia iterum consideretur, attentis Pii X, XI et XII documentis, ita ut in *unico* « de Presbyteris » capite, licet presse expressum, nihil desit ex iis quae sapienter ac practice illi Romani Pontifices protulerunt, inducto Spiritu quem in Concilium Ioannes XXIII immisit quemque Paulus VI servandum voluit, atque additis iis quae novissimorum quoque temporum verae scientiae et pastoralis experientia suggerunt.

4. Peculiari cura recognoscenda seu aptanda sunt quae hic de institutione philosophica ac theologica proferuntur.

5. Totus dein recognitionis labor, quocumque modo fiat, prae oculis iugiter habere debet schemata hucusque adprobata, ut omnia cum eis congruant, sive sub materiae sive sub spiritus respectu.

II. *Animadversiones particulares*. Pag. 11, lin. 1: in schematis initio, semper integre dicendum est, pro posteris, de qua agatur synodo. Unde scribendum videtur: « Sancta Synodus (Oecumenica) Vaticana Secunda ».

Pag. 11, lin. 11: nonne scribendum est: « omnibus sacerdotibus *sive saecularibus sive regularibus* cuiusvis ritus... », ob rationes supra dictas in *Animadv.* generali 1?

Pag. 11, lin. 19: consequenter ad supra indicata, addenda esset mentio superiorum maiorum religiosorum. Verbi gratia, ita: « ab episcoporum ac moderatorum coetibus concorditer statuenda... », vel meliori modo.

Pag. 12, lin. 2: post « pertinet » ponatur virgula.

Pag. 12, linn. 2-3: advertendum, vocem « christiana » bis repeti duabus alineis. Elegantiae causa, una ex his est per aliam commutanda. E. g. « *credentium* (ut in Actibus) communitatem ».

Pag. 12, linn. 1-24: tota huius numeri (2) materia forsitan esset aliter disponenda et aliis concretis exemplis ditanda, ne unice quae omnes sciunt dicat.

Forsitan ergo, ob logicas rationes quae intuitibus apparent, ita textus iste disponi posset, ordine scilicet trium periodorum parumper mutato:

a) Actuosa ad vocationes ... consecret.

b) Opus vero ... operarios.

c) *Hoc autem* fovendarum vocationum opus ad totam quidem *credentium communitatem* pertinet, quae vita ... promovere debet.

d) Inter varia autem subsidia, profecto adnumerari queunt selectorum presbyterorum aliarumque personarum, ad vocationes quaerendas et congregandas, huc illucque accedentium, incessabilis auctuositas; librorum, ephemeridum, foliorumve, a praedictis aliisque peritis, per episcoporum superiorumque maiorum coetum deputatis, congrua praeparatio ac latissima pervulgatio; congressuum, ad causas penuriae vocationum investigandas atque ad aptiores eas suscitandi fovendique methodos statuendas inducendasque, adunatio; cinematographi et undarum electricarum ope, apta sermonum imaginumque

de re ad vocationes spectante, transmissio; Sacrarum Ordinationum, ad sacerdotium potissime, competenti praedicationis cursu praemisso, sollemnis collatio, diebus quibus fideles ad ecclesiam numerosiores confluere solent; ac tandem publica decoraque iubilaeorum sacerdotalium celebratio.

e) Tamen ad fovendarum vocationum opus maxime conferant oportet tum familiae ... tum sacerdotum exemplum atque apostolicus zelus.

Pag. 13, lin. 26: Si haec Instructio, ut suo loco dictum est, ad religiosos quoque se extendit, textus ita complendus est: « ...episcopi *aut superioris maioris* auctoritati ... ».

Pag. 14, linn. 16-32: Si hoc de Institutione sacerdotali schema, religiosos quoque respiciat, utpote veros futuros sacerdotes, sacris quoque missionibus haud raro addicendos, pariter mutationes, iuxta ea quae supra protuli, essent inducendae. Idem dicendum quoad pag. 16, linn. 21-34.

Pag. 15, linn. 19-20: « illuminato ». Fortasse aptius dicitur: « illustrato ».

Pag. 16, lin. 34: hoc aliove aptiore loco, addendum est aliquid de alumnis non plane segregandis sed congrue manuducendis ad considerandum ea quae in posterum, etiam qua pastores, scire debent, quaeque ad rem socialem et politicam, nationalem et internationalem, ad spectacula et gymnicas similesque contentiones (sport) referuntur. Instituendi proinde, etiam his de rebus, ita erunt, ut eas non mundana mente communibusque oculis considerent, easve avidae quaerant aut de iisdem ardentem disputent, sed ut, iuxta Apostoli hortamentum, quaecumque bona probent et opportune sectentur, de malis vero serene recteque iudicare addiscant, eisque remedium afferre optent, iamque fortasse, pro ipsorum modulo, de facto afferant.

Pag. 17, linn. 4-9: Si hoc quoque decretum *universam*, et non latinam dumtaxat, respicit Dei Ecclesiam, cur de uno *latino* idiomate sermo est? Et quidem tempore quo liturgici libri in vulgares vertuntur linguas? Ideo, consultum videtur, ut post « linguae latinae » (lin. 5) addatur: « et graecae atque hebraicae, ... quibus ... ».

Quibus positis, fortasse verba: « atque, si ... possint » (linn. 8-10) deleri possent; quod Oecumenismo prodesset, vel saltem aptari.

Pag. 17, linn. 21-29: bene perpendendum an illa Introductio necessaria aut utilis revera sit, ne disciplinae cursusque adhuc multiplicentur (cf. pag. 19, lin. 13).

Pag. 17, linn. 30-40: quae de philosophicis traduntur disciplinis, satis bene confecta videntur. Sed quia praevidendum est quosdam aut multos Patres conciliares (eorumve peritos) ad S. Thomam, sicut infra pro S. Theologia, appellaturos esse, in hac hypothesisi non censeo ad I. C. aliasve documentorum iam latas leges simpliciter redeundum esse, at quae sequuntur, vel adhuc meliora, animadvertenda ac statuenda esse:

« Philosophia perennis ita tradatur ut alumni plena cohaerentique synthesis doctrinae ad methodum et principia S. Thomae instituantur. Ita autem in Angelici incumbendum erit philosophiam, ut quae, ob scientiarum progres-

sum, amplius teneri non possunt, reverenter seponantur; quae vero in ea desiderantur, sed ab aliis cuiusvis epochae sapienter prolata sunt, libenter assumantur.

Sed quia haec exigentia elementa quaedam seponendi aliaque assumendi necessitatem secumfert consuetam synthesesim in quibusdam emendandi, in aliis perficiendi vel noviter conficiendi, ideo huic operi ita insudandum erit ut, iuxta Ecclesiae normas, quantum ad omnia, pro temporum et personarum adiunctis, quam maxime sit accommodatum.

Ex hoc autem doctrinae corpore diversa philosophorum, sive antiquorum sive recentiorum, systemata examinentur et diiudicentur ».

Pag. 18, linn. 1-36: Ea quae de scientia sacra dicuntur satis bona sunt, at indigent quodam complemento et quadam expolitione.

Indigent imprimis quodam complemento, quia, dum de S. Scriptura sermo est ac de tractatibus dogmaticis, nihil de Sacra Liturgia ut Traditionis teste, ideoque ut eorundem tractatum fonte, et nihil de tractatibus moralibus; et fere nihil de re pastorali.

Indigent insuper quadam expolitione, sive quoad plura, sive praesertim quia ea quae de Sacra Scriptura, linn. 10-17, dicuntur, sunt quidem egregia in se, at quae aliquo nexum rumpunt inter ea quae linn. 4-10 (ex *Sedes Sapientiae*, art. 45, § 2, fere ad litteram deprompta) et quae linn. 17-36 traduntur.

Age nunc ad singula!

Lin. 7: loco « haustam », videtur dicendum (ut in *Sedes Sapientiae*) « hauriant ». Sicque legendum: « ... doctrinam catholicam accurate *hauriant*, profunde penetrent, ... ». Ita enim manifestius fit fundamentalem theologi operationem in hoc consistere ut ad Revelationem accedant et ex eadem abunde hauriant. Econtra dicendo: « ... doctrinam catholicam accurate *haustam* profunde *penetrent* ... », manifestius esset *praecipuam* theologi operationem in *speculatione* potissimum residere: quod certe alienum videtur a mente et agendi ratione Sacri huius Oecumenici Concilii.

Lin. 10: post « valeant » et ante « Sacrae Scripturae », nonne introduci deberet aliquid de ipso Ecclesiae Magisterio, quod universorum tractatum catholicorum *lux et dux* esse debet vel deberet, aiente hoc eodem Concilio, linn. 4-5: « duce Ecclesiae Magisterio »? Agatur ergo de duce, antequam de ductis; ne, deficiente ducis luce, interpretantes in foveam cadant ...

Quoad Ecclesiae magisterium, ita aut meliori adhuc modo scribi posset: « Doctrina Magisterii ecclesiastici universalis sollemnis et ordinarii, allatis praecipuis documentis pro unoquoque tractatu dogmatico vel morali, aut saltem pro unaquaque ampliori quaestione, ita non fragmentarie at panoramice exhibeatur, ut catholicae fidei doctrinaeque et stabilitas pateat et iugis in explicatione progressus, ac proin determinetur quid, quove certitudinis gradu, *hodie* credendum, tenendum, docendum, defendendum et ad praxim traducendum sit.

(Sub luce autem ac ductu huius Magisterii Ecclesiae, docens atque alumni

S. Scripturam ac Traditionem adibunt, aliasque theologicas operationes peragent).

Quibus praestitis, ipsa divinae Revelationis themata biblica proponantur; quid *Sacrae Orientis Occidentisque Liturgiae*, quidve *maiores Patres Doctoresque* ad singulas eiusdem Revelationis veritates fideliter transmittendas atque enucleandas contulerint necnon ulterior dogmatis historia — considerata quoque ipsius relatione ad generalem Ecclesiae historiam — alumnis aperiat; deinde ad mysteria salutis integre quantum fieri potest illustranda *ac vindicanda*, ea ope *perennis philosophiae, S. Thoma aliisque melioris notae magistris, necnon aliarum veri nominis scientiarum* (e. g.: biologiae, medicinae, etc.)¹ *secundum tractandarum rerum naturam*, intimius ... discant ».

Lin. 34: hic forte introducendum esset aliquid circa necessitatem tractatus theologicos, sive dogmaticos sive morales, sub luce Dei in quantum est Caritas seu Amor, instaurandos. Dici autem posset his quae sequuntur vel aliis aptioribus verbis: « Tractatus autem universi ita instaurantur ut pateat Deum Caritatem, seu Amorem esse; universaque Dei opera, Incarnationem, nempe, Redemptionem, Sancti Spiritus effusionem, ipsaque praecepta et sacramenta ex eodem caritatis fonte manasse atque ad caritatem, peccato amissam, restituendam adipiscendamque atque in perpetuum servandam divinitus ordinari ».²

Quibus dictis, huc transferrem ea quae de Bibliae studio, tamquam speciali materia, dicuntur linn. 10-17: ibi enim, ut dixi, nexum logicum aliquatenus rumpunt, fortasse.

Pependendum autem puto an conveniat adhuc asserere (linn. 10-11) Sacram Scripturam esse debere universae Theologiae « animam »: nonne haec anima est *Revelatio divina* vel Spiritus Sanctus, quae sunt in Bibliis, at non tantum in eis sed et in tota Ecclesia?

Pag. 19, lin. 16: Si haec Instructio clericos quoque religiosos, ut a me supra dictum est, respicit, addatur, post « episcoporum »: « ac superiorum maiorum ». Idem addendum esset pag. 20, linn. 24-25. Non videtur enim cur « Institutio sacerdotalis » religiosos futuros sacerdotes respicere non deberet, scil. eos qui, magno numero, ad ipsum verissimum apostolatam destinabuntur in ipsis missionibus exercendum!

* * *

Schema in genere placet. Haec sunt elementa quae possent textum ditio-rem reddere:

1. Habeatur diversa ratio agendi pro seminaristis minoribus et maioribus et pro saecularibus et religiosis.
2. In educatione seminaristica, ponere constanter seminaristas in statu

¹ Cf. quoad trivium et quadrivium, AUGUSTINUM, *De Doctrina Christiana*, HUGONEM DE S. VICTORE, etc.

² Ampliora videsis in: C. M. BERTI, O.S.M., *Methodologiae theologicae elementa*, Desclée, 1955, pp. 213-221, Scripta Professorum Facultatis Theologicae « Marianum ».

liberae electionis ita ut, si fieri posset, ne unus quidem proficiscatur ductus tantummodo ab impetu rerum (corrente o circostanze ambientali).

3. In educatione, ditare seminaristas, diversis in temporibus, spirituali formatione aetati congrua.

4. Seminaristas docere artem orandi ita ut orationes vivant et non tantum repetant! Unio cum Deo scilicet potius quam oratio est fovenda.

5. Educatio sexualis detur iuvenibus aetati propria et, si possibile, crisis excitetur ne vota fiant in tempore quietis et observanda sint in tempore tempestatis!

6. Educatio debet hominem, qua talem, aedificare, in corpore scilicet et anima. Proinde vitetur nimius angelismus et nimius materialismus. Quae bona sunt, pluries dictum est, nostra sunt; proinde non sunt simpliciter arcenda neque simpliciter amplectenda sed, in quantum bona et utilia ad finem, amplectenda (ita v. g. usus TV).

7. Mirum est nostri seminaristae non gaudere sufficienti fiducia ut saltem in quibusdam ministeriis ponantur quando *a*) coetanei insumunt frequentissime onera graviora, v. g. in matrimonio, et adulti censentur; *b*) a laicis, quibus minus datur, magis exposcitur (cf. schema proprium!).

Uno verbo: ad maturitatem proveniunt seminaristae non ordinatione sed educatione: necessaria proinde est educatio ad responsabilitatem et responsabilitas est aliquid exquirendum exercitio non studio tantum!

8. Seminaristae maiores non debent tantummodo certiores fieri de problematibus nostri temporis et praesertim illius loci in quo suum ministerium exercebunt, sed ad ipsorum problematum solutionem, pro viribus, convocare.

9. Educatio debet esse positiva etsi negativa elementa non sint praetermittenda, ita ut seminaristae habeant fiduciam in Deo sed etiam in seipsis et videant suam vocationem potius ut totalem sui realizationem quam vitae renuntiationem!

10. Instruantur seminaristae in « dialogo » constanter habendo ita ut possint: *a*) quae bona sunt ubicumque sumere; *b*) quae mala vitare et dammare; *c*) in omnibus et ad omnes veritatis et caritatis lucem afferre.

11. Biennium post sacerdotium superfluum videtur si educatio datur iuvenibus ut in praecedentibus numeris adnotavi.

12. Expleto philosophiae curriculo, seminaristae possent, ad annum, varia munera exercere in seminariis minoribus vel in vita paroeciali.

Forsan utilius esset hic annus quam biennium post sacram ordinationem, tum quoad educationem in se tum quoad subsequentem educationis partem, nam collecta haberi possent elementa plurima ad ultima et decisiva conamina (« ritocchi »).

13. In educatione clerici religiosi, detur suum locum « professioni »; nam isti clerici fiunt, fere semper, prius religiosi et postea sacerdotes (ne amplius contingat quod professi laici, cito, ut religiosi veri nominis, ponantur in activitate, dum clerici qui plus acceperunt servantur in quiete formationis seminaristicae!).

14. Numerus seminaristarum in seminario non sit exaggeratus ita ut impossibile evadat contactus personalis cum superioribus. Extrema sunt vitanda: Antiqui: formatio individualis apud aliquem sacerdotem; Moderni: formatio « in serie » per paucos veros contactus cum formatoribus in amplissimis seminariis.